

Jaarverslag van de werkgroepen

INHOUDSOPGAVE

1. Excursies	2
2. Gidsen op verzoek / Activiteiten op aanvraag	3
3. Scholenwerkgroep Veenendaal	3
4. Duurzaamheid	6
5. Scholenwerkgroep Rhenen.....	7
6. Mediatheek	8
7. Natuurtuin Diddersgoed	8
8. Tuin Groenhof	9
9. Natuurpaden	11
10. Weidevogelbeschermgroep	13
11. Planten	15
12. Bomen / openbaar groen	15
13. Vogels	16
14. De Zwammen	19
15. Mediawerkgroep	19
16. PR werkgroep	21
17. Cursussen en lezingen	21
18. NatuurWerkt!	22
19. Moestuin Duiventoren	24

Inleiding

In deze bijlage staan de verslagen van de werkgroepen. De coördinator van de werkgroep en/of de werkgroepleden schrijven welke activiteiten zij in 2023 hebben ondernomen. Deze bijdragen zijn integraal in dit verslag opgenomen.

1. Excursies

Doelstelling

De werkgroep organiseert, coördineert en verzorgt zo'n 25 tot 30 publieksactiviteiten per jaar op het gebied van natuur en milieu in en om Veenendaal.

Alle publieksactiviteiten worden voorbereid, uitgezet en geadviseerd door leden van de werkgroep.

Programma

De publieksactiviteiten worden gepubliceerd in de plaatselijke kranten, de IVN nieuwsbrieven en op de IVN website.

Een greep uit de georganiseerde excursies dit jaar.

Februari – Bomen herkennen in de winter
 Maart – Paddentrek Kwintelooijen
 Mei en juni – De Blauwe Hel
 Juni – De Groene Grens
 Juli – Insecten Kwintelooijen

September – Bodemdieren Petenbosje
 September – Paddenstoelen Kwintelooijen
 Oktober – Paddenstoelen Prattenburg
 November – Vogelexcursie De Blauwe Kamer

In totaal hebben ruim 160 mensen deelgenomen aan deze excursies.

Coördinator is Carlo van de Weerd.

2. Gidsen op verzoek / Activiteit op aanvraag

De werkgroep bestaat slechts uit één lid namelijk ondergetekende, doch kan te allen tijde gelukkig een beroep doen op de scholenwerkgroep, het tuinteam en gidsen uit andere werkgroepen.

Bij het I.V.N. komen regelmatig verzoeken binnen van buiten onze organisatie om een natuuractiviteit te begeleiden. Het gaat dan om lezingen, begeleide wandelingen tijdens een(verjaardag)viering” of activiteiten voor “Wijs met je Wijk . Ook weten de kerken ons steeds vaker te vinden als zij hun leden willen attenderen op het belang van “Goed Rentmeesterschap” en zijn we inmiddels in druk overleg met de buitenschoolse opvang. Een veelbelovende ontwikkeling!

Het I.V.N. vraagt voor deze activiteiten een kleine financiële bijdrage, variërend van € 25 tot € 100, afhankelijk van de duur van de excursie, het aantal gidsen dat nodig is en de draagkracht van de aanvrager.

Het aantal deelnemers dat over het jaar 2023 heeft deelgenomen aan een van deze activiteiten was 185 en het bedrag dat het I.V.N. hier voor ontvangen heeft bedroeg € 225. Voor 2024 staan al weer nieuwe aanvragen op de rit.

Als iemand het leuk vindt om mij te helpen dit alles te organiseren, bel of mail me dan gerust!

Cokkie Gadella
Coördinator

3. Scholenwerkgroep Veenendaal

Doel:

Stimulering van het natuur- en milieuonderwijs in het Basisonderwijs en Speciaal onderwijs

Op welke manier doen wij dat.

Door het geven van buitenlessen op natuurlocatie en het geven van binnen/buitenlessen op en rondom school.

Buitenlessen en natuuronderwijs op school zijn lang niet altijd meer vanzelfsprekend. De scholenwerkgroep IVN maakt het daarom voor scholen en leerkrachten makkelijk en leuk om met natuureducatie aan de slag te gaan, zowel in de klas als daarbuiten. Natuur en de vrijheid om buiten te bewegen, is belangrijk voor kinderen. Door natuuronderwijs, natuureducatie of natuurbeleving stimuleer je milieubewust gedrag bij kinderen. Unieke ervaringen in de natuur zijn zelfs bepalend voor het gedrag nu en in de toekomst.

Gerealiseerde prestaties 2023

Kabouterpad in de Groenhoftuin voorjaar. (Groepen 1 en 2)

In de nieuwe Groenhoftuin hebben wij dit voorjaar 5 groepen mogen verwelkomen met 141 kinderen.

Resultaat: 5 groepen met 141 kinderen

Kabouterpad Groenhoftuin herfstexcursie. (Groepen 1 en 2)

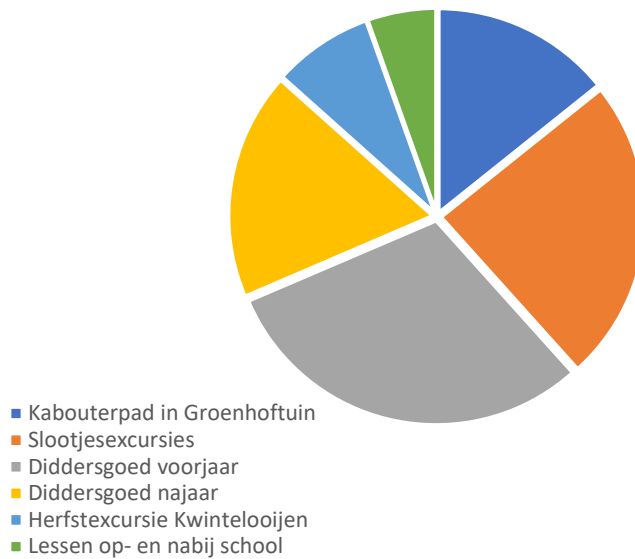
In de herfst 4 groepen met 55 kinderen. Omdat een grote groep kinderen niet altijd precies op de paden willen blijven kregen wij wat kritiek vanuit de tuingroep. Op ons verzoek zijn daarom enkele leden van de tuingroep bij enkele excursies aanwezig geweest.

Resultaat: 4 groepen met in totaal 55 kinderen.

Aantal kinderen per excursie

Overlegmomenten.

De scholenwerkgroep is twee maal in vergadering bijeen geweest.

Overige communicatie heeft via email plaats gevonden.

Om de saamhorigheid verder te verhogen hebben wij zowel in voorjaar een gezamenlijke wandeling gehouden in het Renkums Beekdal met aansluitend een lunch in de het Boscafe De Beken.

In het najaar is een gezamenlijke wandeling gehouden op de Amerongse Berg met een lunch bij Mas Montagne.

Werkgroepleden.

Dit jaar hebben wij Janneke Valkenburg, Anita Oosterlee en Fenny Bijl mogen verwelkomen in onze werkgroep. Daar zijn wij bijzonder blij mee. Helaas heeft Janny Groenleer onze werkgroep verlaten omdat zij het erg rustig aan moet doen. Wij eindigen daardoor 2023 met de volgende 11 werkgroepleden

Heleen	Veldman
Henriëtte	Prins
Bert	De Ruiter
Marie-Josée	Heijnen
Bianca	Kleijer
Theo	Hattink
Warner	Ten Kate
Karlijn	Sterkenburg
Janneke	Valkenburg
Anita	Oosterlee
Fenny	Bijl

Mede dank aan:

De werkgroep Groenhoftuin, De werkgroep Diddersgoed die de natuurtuin prachtig onderhouden, Onze Imker Egon Schweigmann, Suze Hörchner en Tineke Wouda voor de ondersteuning vanuit de Mediatheek.

Bert de Ruiter
Coördinator Scholen Werkgroep Veenendaal

4. Duurzaamheid

Activiteiten 2023 werkgroep duurzaamheid - Saskia Koolen, Bianca Kleijer, Ton Ezendam

<i>Datum</i>	<i>Organisatie</i>	<i>Activiteit</i>	<i>Deelnemers</i>
18-3-2023	Ton/Henk	Schone Stappen Wandeling (i.s.m. Saskia Koolen en Henk te Paske) - samen met Team Clean: Op 18 maart is er - tegelijk met World Cleanu Day - weer een IVN Schone Stappen Wandeling. De opruimactie is in samenwerking met TeamClean. De Schone Stappen Wandelingen worden vier keer per jaar gehouden op een zaterdagmorgen, telkens in een andere deel van Veenendaal. Vandaag starten/ruimen we in Oost, in en om de parkeerplaats/winkels in het Ontmoetigshuis. Afvalzakken, hesjes en grijpers worden door de gemeente verstrekt. In ongeveer anderhalf uur proberen we zoveel mogelijk zwerfafval op te ruimen.	20
5-6-2023	Gemeente	Voorlichtingsavond duurzaamheid voor bewoners PWA park in Groenhof gefaciliteerd.	10
17-6-2023	Ton/Henk	Schone Stappen Wandeling PWA-park samen met Team Clean.	12
16-9-2023	Ton/Henk	Schone Stappen Wandeling omgeving Ellekoot samen met Team Clean.	13
4-11-2023	Ton/Dorothy	Duurzaamheidsmarkt gemeentehuis.	5
2-12-2023	Ton/Henk	Schone Stappen Wandeling omgeving Dragonder/Aller Erf.	12

Op de duurzaamheidsmarkt in november 2023

Financieel 2023

Voor 2023 was €200 begroot. Hoewel in het najaar het plan was daar, voor de Schone Stappen Wandelingen, nieuwe hesjes met IVN logo opdruk voor aan te schaffen, is dat niet gelukt.

De groep van de Schone Stappen Wandeling in september 2023.

Plannen en financieel 2024

Die hesjes gaan we nu aanschaffen, kosten ca €200.

Plan is om dit voorjaar de film “Onder het maaiveld” te vertonen. Bedoeling is dat zowel voor IVN-leden als aan breed Veenendaals/Rhenens publiek als ook aan voortgezet onderwijs te doen. Onze intentie daarbij is samenwerking (zo mogelijk) met Filmhuis, cultuurinstellingen, tuinverenigingen, scholen en de scholenwerkgroep. Kosten die hiermee gemoeid zijn bedragen ca. €250.

Samen met een begroot bedrag voor nog niet nader concrete activiteiten van €150 verzoek ik de penningmeester om voor 2024 verder een bedrag van €400 te begroten voor onze werkgroep.

30 januari 2024
Ton Ezendam
Coördinator werkgroep Duurzaamheid.

5. Scholenwerkgroep Rhenen

Op 11 en 12 mei maakten kinderen van drie basisscholen een vaart met Safarischip De Blauwe Bever. Gidsen van De Blauwe Bever en van IVN vertelden over het ontstaan van het landschap, de rivier, de fauna en flora. Bij de Ingensche Waarden werd aangelegd en een wandeling gemaakt.

Wij willen het natuurprogramma voor de basisscholen voortzetten en het liefst nog wat uitbreiden. Daarvoor zijn meer gidsen nodig. Wil jij ook gids worden bij de scholenwerkgroep Rhenen? Neem dan contact op met de coördinator Carlijn Wietses.

Harald Arissen, coördinator tot en met 2023
Carlijn Wietses, coördinator.
Scholen.rhenen@ivnveenendaal-rhenen.nl

6. Mediatheek

De mediatheek streeft naar het opbouwen van een brede collectie materialen en boeken op het gebied van natuur, milieu en duurzaamheid. Zij stelt deze beschikbaar voor iedereen die daarin geïnteresseerd is. Zowel scholen als particulieren, leden en niet-leden kunnen bij ons terecht. Niet-leden betalen wel een bijdrage. Scholen, buitenschoolse opvang en verenigingen kunnen een serviceabonnement afnemen voor het lenen van materialen en het intekenen op excursies. Bij aanschaf voor de mediatheek ligt het accent op milieu- en natuur educatieve materialen voor de basisschool en kinderopvang, op bevordering van de deskundigheid van de leden van onze werkgroepen en op de basisschooljeugd.

De mediatheek geeft advies over het gebruik en de toepassing van educatieve materialen. Zij is gevestigd in het natuur- en milieueducatieve centrum "De Groenhof".

Het geven van cursussen, het gidsen bij wandelingen, het geven van lessen op scholen en verenigingen, het voorlichten en het uitlenen aan leerkrachten, studenten en geïnteresseerden vereist een goed voorziene en up-to-date mediatheek

Gerealiseerde prestaties 2023

1. aanschaf van materiaal, boeken en 2 leskisten
2. onderhoud materiaal
3. organisatie van de uitleen
4. openstelling op woensdagmiddag en na afspraak
5. verkoop KNNV-boeken via internet en verkoop materialen op de Groenhof

Toelichting

1. Aanschaf nieuwe uitgaven m.n. van het KNNV
Aankoop van boeken geschikt voor de kinderen van de basisschool.
Invoer boeken in het Aurasysteem, waardoor je op onze website in de catalogus kunt zoeken
Aanvulling materialen.
2. Controle, onderhoud en aanvulling van leskisten.
Scholen en andere leners blijken niet altijd even zorgvuldig met de materialen om te gaan.
3. Uitleen registratie.
Door de werkgroepen, met name de Scholenwerkgroep en door excursieleiders zijn veel materialen zoals visnetjes, loepstokjes, rugzakken en zoekkaarten geleend.
De scholen weten de weg naar de nieuwe Groenhof nog niet goed te vinden. In 2024 zullen we de mediatheek extra onder de aandacht brengen bij de leerkrachten. Behalve materialen en boeken werd er 10 maal een leskist uitgeleend.

Suze Hörchner (coördinator) en Tineke Wouda

7. Natuurtuin Diddersgoed

Leden van de werkgroep Diddersgoed zijn Egon Schweigmann, Bert Budding en Cokkie Gadella.

De tuin is met uitzondering van de zomermaanden één maal per maand voor publiek geopend. Ook maakt de scholenwerkgroep veelvuldig gebruik van het Diddersgoed, zie hun jaarverslag. Egon houdt zich vooral bezig met de bijen en doet ook veel aan onderhoud, Bert Budding houdt zich bezig met onderhoud, werkt regelmatig met de zwammen in de tuin en springt zo nodig bij als gids. Cokkie is vooral gids. Er komt een bord met de openingstijden bij de ingang te staan en ook wordt er verder nagedacht over hoe we de orchideeën weer terug in de tuin kunnen krijgen. Wij hebben de wens de werkgroep uit te breiden. Met zo weinig mankracht blijft het onderhoud echter een probleem.

8. Tuin de Groenhof

Werkzaamheden in de tuin

Het tuinteam was vrijwel elke dinsdagochtend in de tuin te vinden om verder te gaan met aanleg en onderhoud van de tuin. In het voorjaar is een groot aantal inheemse vaste planten (400!) en nog enkele stuiken gekocht en in de tuin geplant. De meeste struiken en bomen waren al in najaar 2022 geplant. Daarnaast zijn zaden van één- en meerjarige inheemse insectenplanten uitgestrooid in met name de vlindertuin. Vrijwel alle soorten zijn goed aangeslagen en hebben in de zomer prachtig gebloeid. Ook enkele niet inheemse planten zijn geplant. Eén van de uitgangspunten hierbij blijft dat al het gekochte plantgoed uit inheemse soorten moet bestaan, maar dat dat niet geldt voor plantgoed, dat we gekregen of verplant hebben uit andere tuinen.

Voor de vogels is en wordt goed gezorgd.

Een vogelhuisje en hangende voedersystemen zijn aangeschaft en er wordt voor gezorgd dat er altijd voor de vogels in de tuin iets te eten is. Vogelbroedhokjes, zwaluwnesten en vleermuizenkasten zijn opgehangen. Compostbakken en bladkorven zijn gemaakt. De vijver is voorzien van een demontabel rek met net dat tussen oktober en januari verhindert dat blad en eikels in de vijver terecht komen. Naast het voor de hand liggende onderhoud van de tuin, zoals wieden, snoeien en vegen is vrij houden van blad op het dak en de zonnepanelen een tijdrovende klus.

Dieren op bezoek in de tuin

Het is bijzonder om te zien hoe snel dieren onze tuin, de Groenhof, tussen de hoge flatgebouwen hebben weten te vinden. We hebben ons verbaasd over het waterkippetje dat door het hek binnen kwam en regelrecht naar de nog maar net aangelegde vijver rende, daar een half uurtje gezwommen heeft en weer verdween. Bij de vijver zagen we al heel wat verschillende soorten waterjuffers en libellen, vlinders en andere insecten. De tuin werd bezocht door de bonte specht, een buizerd en enkele staartmezen. Vaste gasten zijn de roodborst, huismus, heggemus, pimpel- en koolmees, vink en de merel. Het winterkoninkje nestelde zelfs met succes in de open schuur. Verder is het duidelijk dat er een mol in de tuin is geweest, zien we gaten van woelmuizen en heeft een egel de tuin kort bezocht. Naast de genoemde fauna zijn ook de verschillende soorten paddenstoelen de moeite waard om te noemen.

Mensen op bezoek in de tuin

Opening tuin Op 3 juni is de tuin feestelijk geopend door de burgemeester van Rhenen, Hans van der Pas, met het onthullen van een bijenhotel. Om te benadrukken dat onze afdeling zowel van de gemeente Veenendaal als Rhenen is, wijdde de Veenendaalse wethouder Marco Verloop daarna de Heuvelrugvoorbeeldtuin in met het plaatsen van een informatiebordje. Hierbij was ook Natuur en Milieufederatie Utrecht aanwezig in de persoon van Alies van den Berg. Het was een mooie dag.

Schoolexcursies De scholenwerkgroep Veenendaal heeft in voor- en najaar de tuin bezocht met de jongste kinderen van diverse scholen. In totaal zijn er 196 kinderen geweest, verdeeld over 9 groepen.

Excursie op verzoek Op een zomerse avond in juli kwam de scoutinggroep, “de Zwerfkeien” op bezoek. Dit is een volwassenengroep van de Veenendaalse scoutinggroep “de Zwervers”, bestaande uit oud-jeugdleden en ouders van jeugdleden. Het tuinteam had een programma van anderhalf uur voor de ongeveer 20 scoutingouders gemaakt, waarin in drie groepen de hele tuin getoond werd. De catering verzorgden zij zelf.

Open dag Op zaterdagmiddag 14 oktober heeft het team bij wijze van proef een open tuin georganiseerd. Voor de bezoekers was er koffie, thee en limonade en het kabouterpad was uitgezet. Tuinteamleden waren aanwezig om mensen rond te leiden en vragen te beantwoorden. In totaal kwamen acht volwassenen met een aantal kinderen de tuin bekijken.

Werkgroepleden

We zijn het jaar 2023 begonnen met een tuinteam van acht personen: Ed de Graaf, Marlies Oosterhoff, Ina Kok, Kees den Oudendammer, Valerie Clist, Bert van Spanje, Piet Knopperts, met als coördinator Hanneke Baretta-Bekker. Van Kees en Marlies hebben we afscheid moeten nemen, omdat Kees op onze vaste werkdag ander vrijwilligerswerk heeft en daardoor niet vaak aanwezig kon zijn en Marlies omdat ze ging verhuizen. In het najaar heeft Hanneke aangegeven het coördinatorschap van de werkgroep neer te willen leggen. Wel blijft zij het bijbehorende administratieve werk doen. Haar overige taken zijn binnen de groep verdeeld. Bij de coördinatorenvergaderingen zal op toerbeurt altijd een van de tuinteamleden aanwezig zijn. De leden zijn goed op elkaar ingespeeld en in de loop van de tijd is er een taakverdeling met bijbehorende verantwoordelijkheden ontstaan. Aanvulling van het team is altijd welkom. Iedere dinsdagmorgen is het tuinteam aan het werk en heb je belangstelling om te komen helpen, dan ben je van harte welkom, ook als je niet structureel, maar alleen zo nu en dan ons team wilt komen versterken.

Planning 2024

De laatste restjes van de aanleg zullen voltooid worden en het onderhoud van de tuin, van het dak met de zonnepanelen, de regenvaten, e.d. zal het voornaamste werk voor de groep worden.

Naast de schoolexcursies, die georganiseerd worden door de scholenwerkgroep Veenendaal, is het plan om op regelmatige basis, b.v. één zaterdagmiddag per maand in het zomerhalfjaar, de tuin open te stellen voor bezoekers. Het tuinteam zal de scholenwerkgroep Rhenen uitnodigen om ook eens een kijkje te komen nemen in de Groenhoftuin.

Namens de werkgroep Groenhoftuin, Hanneke Baretta-Bekker

9. Natuurpaden

De werkgroep Natuurpaden houdt zich bezig met het beheer en de jaarlijkse controle van de wandel- en fietsroutes die ze heeft uitgezet. De werkgroep beheert acht wandelroutes en vier fietsroutes. Deze routes zijn, naast een gedetailleerde routebeschrijving, ook van natuurinformatie voorzien. We denken dat dit een belangrijke meerwaarde is van onze routes.

Personalia

In 2023 heeft Ale Kok zich bij de werkgroep Natuurpaden aangesloten. Met vier leden zijn we daarmee weer op sterkte. Van buiten de werkgroep worden we ondersteund door drie padencontroleurs. Hun inzet wordt zeer gewaardeerd.

De samenstelling van de werkgroep is nu: Harmannus Harkema, Jan van 't Veer, Ale kok en Henk te Paske (coördinator). De padencontroleurs zijn: Jan van Oeveren, René Haverdings en Theo Dopper. Mocht het nodig zijn dan kunnen we bij Theo Hattink als adviseur te rade gaan om advies in te winnen.

We hebben in 2023 vijf keer fysiek vergaderd, maar daarnaast is er ook veelvuldig informeel contact geweest via app en mail.

In november hebben we samen met de padencontroleurs een themamiddag gehouden.

Controle natuurpaden

De werkgroep streeft naar een jaarlijkse controle van de wandel- en fietsroutes die in vorige jaren zijn uitgezet. Daarin zijn we goed geslaagd, alle routes zijn gecontroleerd. De wandel- en fietsroutes worden door twee controleurs tegelijkertijd nagezien, de één controleert via de papieren versie, de ander op de IVN Natuur app via de smartphone.

Samenwerking Veense Ommetjes

Sinds 2021 werken we op uitnodiging van oud-werkgroeplid en padencontroleur Jan van Oeveren samen met de (niet aan IVN gelieerde) werkgroep Veense Ommetjes (VO). Jan is een van de drijvende krachten achter deze wandelwerkgroep. VO heeft een flink aantal tochten in en rond Veenendaal uitgezet. Onze werkgroep heeft enkele van hun wandelroutes in het buitengebied uitgekozen en daar natuurinformatie aan toegevoegd. Van deze routes hebben we er drie van informatie voorzien, namelijk ‘De Hazenberg’, ‘Paden naar de Plantage’ en ‘Rondje Remmerden’. Naast onze eigen natuurpaden staan er dus ook drie Veense Ommetjes op de lokale IVN-website.

Onze werkgroep beheert en controleert de Ommetjes niet, dat is voor rekening van werkgroep VO. Deze ommetjes zijn niet opgenomen in de IVN Natuur app.

Wandelroutenetwerk Utrecht Oost

Provincie Utrecht is bezig om een groot wandelroutenetwerk in oostelijk Utrecht te gaan opzetten in een poging om aan de versnippering van het huidige aanbod een einde te maken. In 2022 heeft de werkgroep in dat kader een verkennend gesprek gehad met twee medewerkers van de Provincie Utrecht.

De werkgroep heeft na intern beraad aan deze medewerkers te kennen gegeven hieraan niet mee te werken, omdat we de eigenheid van onze wandelingen dan teveel zouden moeten opgeven.

Toch ziet de provincie nog voldoende reden om met ons in vervolgesprek te gaan. Dit vindt op de eerstvolgende vergadering in januari '24 plaats.

PR

Het vergroten van de bekendheid van de IVN Natuurpaden draagt bij aan natuurbehoud, gezondheid, educatie, toerisme en sociale samenhang. Het moedigt mensen aan om de natuur te ontdekken, te waarderen en te beschermen.

Om meer bekendheid te geven aan onze natuurpaden hebben we contact gezocht met een aantal organisaties die actief zijn op het gebied van toerisme en vrije tijd.

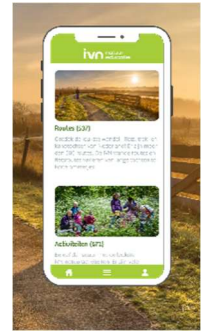
- Regio Foodvalley heeft op haar website twee van onze wandelroutes opgenomen en ook een link naar onze website geplaatst (<https://www.ontdekregiofoodvalley.nl/>).
- Wereldwijdwandelen (www.wereldwijdwandelen.nl) en VisitRhenen (<https://visitrhenen.com>) hebben beide een of meer links naar IVN-wandel- of fietsroutes op hun website geplaatst.
- Wandelzoekpagina (<https://www.wandelzoekpagina.nl>): alle onze wandelroutes staan erop.
- <https://www.kidsproof.nl> is een website met honderden gezinsuitjes en kinderactiviteiten. Regio Amersfoort heeft een verwijzing naar onze site.

IVN Natuur app

Omdat onze bestaande IVN Routes app niet meer voldeed en ook niet meer geüpdatet werd, moest landelijk IVN een andere app laten ontwerpen. Ze zijn bij een andere app ontwikkelaar uitgekomen. Hoewel de nieuwe app aanvankelijk veelbelovend leek, is de samenwerking en het

resultaat toch op een teleurstelling uitgelopen. De ontwikkelaar heeft zich vertild aan de opdracht en kon niet aan de IVN-eisen voldoen. Er wordt voorlopig met een testversie gewerkt en op dit moment van schrijven (dec. '23) wordt naarstig gezocht naar een partij die de omvangrijke klus kan afronden. De nieuwe app zal IVN Natuur App gaan heten. De verwachting is dat de nieuwe app begin 2024 klaar is.

Informatiemappen

De werkgroep is drie jaar geleden - in samenspraak met de PR-werkgroep - een pilot gestart om informatiemappen aan te bieden aan ondernemers in de recreatie en horeca. We zijn begonnen deze mappen uit te zetten bij een vijftal geselecteerde horecaondernemers, campings en vakantieparken. Deze uitgiftepunten, liggend aan of bij onze wandel- of fietsroutes, hebben elk een map gekregen waar bezoekers informatie over onze routes kunnen vinden. De inhoud van de map bestaat uit foldermateriaal over IVN, routeboekjes van onze natuurpaden, een route-overzichtsblad en informatie over de IVN Routes app. De routeboekjes laten we drukken.

Na evaluatie hebben we besloten om voorlopig niet meer mappen uit te zetten. Het kost best wel wat tijd om de uitgiftepunten te bezoeken, de mappen na te kijken en het contact te onderhouden. Nog meer adressen zou een te grote belasting worden. We onderhouden wel de samenwerking met de huidige uitgiftepunten en vervangen zo nodig foldermateriaal of vullen routeboekjes aan.

Nieuwjaarsbijeenkomst

Op initiatief van het bestuur is er in januari 2023 weer een Nieuwjaarsbijeenkomst met wandeling georganiseerd.

Het is traditie geworden dat de Natuurpadenwerkgroep tijdens deze bijeenkomst een wandeling met vragen verzorgt. In het najaar hebben we de voorbereidingen voor de nieuwjaarswandeling van januari '24 gestart.

Uitgaven

Dit jaar hebben we redelijk de hand op de knip gehouden. We zijn ruim binnen onze begroting gebleven van € 300. In totaal hebben we voor 95 euro uitgegeven aan drukkosten en de themamiddag.

Henk te Paske
Coördinator Werkgroep Natuurpaden
Jan. 2024

10. Weidevogelbeschermgroep Binnenveld – West

Roelof de Jong schrijft in het Jaarverslag 2023 Weidevogel Beschermgroep Binnenveld-West zijn tiende voorwoord. In het voorwoord en de inleiding blikt hij terug en kijkt hij vooruit door ontwikkelingen onder de aandacht te brengen. In deze paragraaf zijn fragmenten van dit jaarverslag opgenomen. Het gehele jaarverslag is te lezen op de website van onze vereniging. Zie daarvoor [2023-Jaarverslag-weidevogelbeschermgroep.pdf \(ivn.nl\)](#)

De werkgroep heeft het gebied in 2023 verdeeld in vier hotspots. Voor elk van dit deelgebied is een groepje vrijwilligers verantwoordelijk. Door deze werkwijze zijn korte directe lijnen met de boer mogelijk en is minder communicatie nodig met de coördinator en de vrijwilligers. De werkwijze bleek een succes en wordt in 2024 voortgezet.

Hoofdstuk vier beschrijft in woord, beeld, tabellen en getallen de resultaten van het veldwerk. Waargenomen nestlocaties van WBW en deels WBO:

Wit Kievit
 Blauw Scholekster
 Rood Grutto
 Groen Tureluur
 Bruin Wulp

In beeld is duidelijk de concentratie van weidevogels te zien rond de Achterbergse Hooilanden.

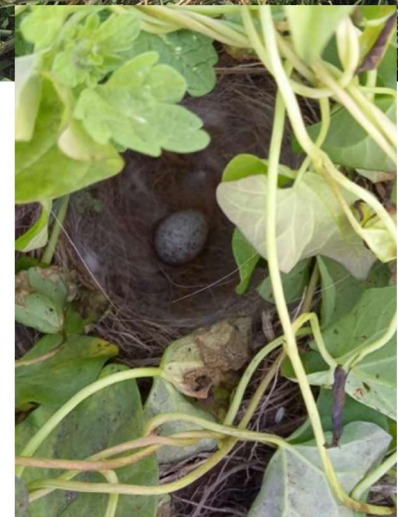
Voor de volledige gegevens zie hoofdstuk 4

Hoofdstuk 5: belevenissen in het veld.

18 maart het eerste kievitseï gevonden door vrijwilliger Gijs van de Waardt en Noah ter Maaten.

Een wulpennest in het veld aan de Middelbuurtseweg.

31 mei een nestje van de witte kwikstaart gevonden.

Hoofdstuk 6 beschrijft de ontwikkelingen en wat het natuurherstel in het Binnenveld betekent voor de broedvogels in de Achterbergse Hooilanden en in het Binnenveld. Zo zijn nieuwe soorten nesten gespot.

De WBW heeft met diverse partijen contacten. U leest hierover in hoofdstuk 7.

Excursie in samenwerking met IVN Veenendaal - Rhenen.

In deze paragraaf staat een klein deel uit het Jaarverslag 2022 van de Weidevogelbeschermgroep “Binnenveld-West”. De foto’s in deze paragraaf komen eveneens uit dit jaarverslag.

Roelof de Jong
Coördinator WBW

11. Planten

In 2023 heeft de werkgroep geen activiteiten ondernomen. De reden is voornamelijk dat al enige tijd de functie van coördinator vacant is. Belangstellenden om coördinator te worden van deze werkgroep kunnen informatie inwinnen bij en contact opnemen met de voorzitter van IVN Veenendaal-Rhenen, email: voorzitter@ivnveenendaal-rhenen.nl.

12. Bomen en openbaar groen

De werkgroep zet zich in voor duurzaam ecologisch groen- en boombeheer in Veenendaal. Doelstelling is het bevorderen van duurzaam ecologisch openbaar groenbeheer en het bevorderen van duurzaam (laan)boombeheer met een hoog percentage inlandse soorten.

Eén van de vaste activiteiten van de werkgroep is het “Overleg met de gemeente”, met enkele medewerkers van de afdeling Groen en van de vereniging Groei en Bloei. Onderwerpen die tijdens dit overleg aan bod komen zijn bijvoorbeeld:

- Groot onderhoud van openbaar groen
- Kappen van bomen
- Ecologisch groenbeheer
- Nieuw in te richten openbaar groen.

Daarnaast laten wij onze stem horen over het openbaar groen middels participatiebijeenkomsten die door de gemeente worden georganiseerd.

Helaas is het regelmatig overleg met de gemeente Veenendaal nog niet van de grond gekomen. Wel zijn we aanwezig geweest bij de conferentie Spoorzone welk door de gemeente

werd georganiseerd. Dit gaat in 2024 een vervolg krijgen. Hierdoor krijgen we toch weer contact met enkele ambtenaren die zich ook bezig houden met groen in de breedste zin van het woord.

De vernieuwing van het Stadspark is in 2023 niet ter sprake gekomen. In november heeft de gemeente besloten om wel het benodigde geld te reserveren voor het vernieuwen van het Stadspark.

Verder hebben we enkele ontvangen e-mails van bewoners (telefonisch) beantwoord. Vaak ging dit over te kappen bomen. Aan het eind van 2023 werd duidelijk dat er ook kapplannen zijn van het bosje aan de Kerkewijk. Ook hierover ontvangen we e-mails van verontruste bewoners. Indien mogelijk zullen wij hierin deze bewoners ondersteunen met advies.

Caro van de Weerd
Coördinator
bomen@ivnveenendaal-rhenen.nl

13. Vogels

Input jaarverslag Vogelwerkgroep IVN Veenendaal-Rhenen 2023

6 mei 2023 Vroege vogelexcursie Plantage Willem III

Onder leiding van Wim van Rotterdam en Bert van Spanje zijn we met een groep van ongeveer 15 deelnemers door Plantage Willem III gewandeld. We starten om 6.00uur en in de vroege ochtend hebben we de prachtige natuur in alle rust mogen zien. Langzaam begonnen de vogels ook wakker te worden. We hebben o.a. de boomleeuwerik, de roodborsttapuit en de gekraagde roodstaart gezien. Het was een excursie die o.a. op de website gepubliceerd was en een gedeelte van de deelnemers was nieuw bij het IVN.

Begin Juni 2023

Door de start van de nieuwe coördinator van de vogelwerkgroep is de ledenlijst nagelopen en gevalideerd met de mensen op de lijst. Mensen zijn gevraagd of ze nog actief lid willen zijn van de vogelwerkgroep of van de lijst afgehaald wilden worden. Dit heeft een deelnemerslijst opgeleverd van 18 mensen.

28 Juni 2023 Nachtzwaluwexcursie

Met een groep van ongeveer 11 deelnemers zijn we samen op nachtzwaluw excursie gegaan bij de Slaperdijk. Dit was in de avond, om bij schemering in het bos de nachtzwaluwen te zien

en horen. Een hele bijzondere ervaring waarbij we verschillende nachtzwaluwen zijn tegenkomen! Wat een bijzonder geluid, heel indrukwekkend!

22 augustus 2023 Zomerwandeling Binnenveldse Hooilanden

Om 18.45 verzamelde we bij de uitkijktoren in de Binnenveldse Hooilanden. Hoewel we gezien de tijd van het jaar niet veel vogels hadden verwacht hadden we geluk die avond. De ijsvogel flitste voorbij, de gele kwikstaart, een grote zilverreiger, kwikstaartjes, kneutjes en watersnippen waren aanwezig. Een gezellige wandeling in de mooie natuur en fijn om eind van de zomer weer samen te komen.

23 september 2023 Leersumse Veld

Bij het Leersumse Veld waren we met een groep van ongeveer 12 deelnemers. Hier hadden we wat minder geluk, wat gezien de tijd van het jaar ook een beetje te verwachten was. Een wandeling van 6 km bracht ons nog langs de vogelkijkhut waar je mooi uitkijkt over een van de vennen. Maar naast 2 nijlganzen en 1 dodaars was het erg rustig op het water. Een grote bonte specht, veel boomklevers en boomkruipers waren in de bomen ook aanwezig. We sloten de wandeling af met een roodstaarttapuit die heel rustig op een tak ging zitten en ons de kans gaf met de telescoop deze van dichtbij te aanschouwen. Het Leersumse veld is echt een mooi gebied, afwisselend bos, water en heide. Een plek om een grote verscheidenheid aan vogels te kunnen zien. Zeker iets om in de lente weer een keer terug te komen!

31 oktober 2023 Biesbosch

Op 31 oktober 2023 hadden we een vogelexcursie gepland naar de Biesbosch. We hebben met de 17 deelnemers afgesproken bij de parkeerplaats bij Prattenburg om vanuit daar te carpoolen en samen richting Biesbosch te rijden. We zijn gestart dichtbij Werkendam, Witboomkil, waar al veel moois te zien was. Veel water, watervogels en een prachtige natuur. hebben we in de zon maar met een frisse wind een wandeling gemaakt en vogels gespot. Na deze wandeling weer in de auto gestapt en naar onze volgende stop, het Museumcafé Biesonder gereden. Hier genoten van een heerlijke kop koffie met wat lekkers. Ook daar een wandeling gemaakt over o.a. het pannenkoekpad. Als laatste zijn we naar Vogelkijkhut Polder Maltha gereden. Alleen het

buienalarm voorspelde niet veel goeds. Het werd een kort bezoek aan de hut en we waren net op tijd terug bij de auto voordat het begon te regenen. Helaas was het vogelaanbod deze excursie beperkt. Door onze vogelaars zijn toch nog wel vogels gespot. Ver weg nog een roofvogel, een buizerd of een visarend. Er zijn o.a. krakeenden, een grote zilverreiger, een nijlgans, grauwe gans, brandgans en een Canadese gans gezien. En hoog in een boom een grote bonte specht.

25 november 2023 Blauwe Kamer

Het was een regenachtige dag maar we hadden geluk dat op het moment van vertrek het droog was in de Blauwe Kamer. We hadden 26 deelnemers die dag! Een grote maar leuke groep! Er waren verschillende nieuwe mensen bij die gevraagd waren door mensen van de vogelwerkgroep of de excursie op de website hadden zien staan. Samen zijn we door de Blauwe Kamer gelopen. We waren deze dag niet de enige vogelaars, er waar veel mensen op pad. Maar er was ook veel te zien. Zilverreigers, grote zaagbekken, een torenvalk en veel ganzen. Helaas konden we niet de oversteek maken via het bruggetje naar de vogelkijkhut. Door de vele regen was het helemaal ondergelopen. Maar, zeker een mooi gebied en ook deze staat weer op het lijstje voor een bezoek in de lente.

Update deelnemers vogelwerkgroep 2023

Gedurende het jaar is de vogelwerkgroep groter geworden. Zo hadden we in juni 18 mensen op de lijst en eind van het jaar 2023 staat de teller op 42. Van deze groep gaat niet iedereen elke keer mee met een activiteit. Sommige zijn er we vaak of bijna elke keer bij, anderen zijn 1 of 2 keer mee op pad gegaan. De nieuwe mensen die erbij zijn gekomen zijn ook vaak mensen die nog geen lid zijn van het IVN maar via via worden meegevraagd, enthousiast worden en dan ook lid worden van het IVN. Fijn dat we dit met de vogelwerkgroep kunnen bereiken. De groep bestaat uit mensen met veel vogelervaring en kennis, maar ook mensen die een passie hebben voor de natuur en vogels maar nog graag meer willen leren. Het is heel fijn om te zien hoe er tijdens de wandelingen kennis en ervaringen worden gedeeld! Voor 2024 staat er alweer leuke activiteiten op de planning. Ook zijn we bezig met de voorbereidingen om de vogelwerkgroep ook aan het werk te krijgen. Om op een actieve manier bij te dragen aan het behoud en aantrekken van vogels.

Ilse Heurkens
Coördinator

14 De Zwammen

In 2023 zijn we er zes ochtenden op uitgetrokken. We hebben gewerkt in de natuurtuin Diddersgoed, Landgoed Kernhem Ede en in een natuurgebied bij De Klomp. Tevens hebben we een excursie gehad waar we de Moestuin Duiventoren, Binnenveld en Boerderij de Hoge Born hebben bezocht.

Naast wat jeugd gaan er ook mensen van 18+ mee. De activiteiten waren altijd heel erg gezellig en er werd goed gewerkt. We hebben mooie klussen kunnen doen.

Er waren per keer ca. 9 deelnemers.

Jeugdgroep "De Zwammen"

Martijn Stip
Coördinator

15. Media werkgroep

Personalia

Het afgelopen jaar heeft Arie Bons bekend gemaakt dat hij ernstig ziek was en niet lang meer te leven had. Dit was voor IVN een grote schok. Hij was al lange tijd onze webmaster, die voor IVN de website up-to-date hield. We kenden Arie als een innemende en bescheiden man. Op 15 november is hij overleden.

Arie heeft vroegtijdig maatregelen genomen om het werk voor IVN over te dragen. Hij heeft in Ernst van Rijssel een opvolger gevonden als webbeheerder met enige ervaring in dit systeem.

Door de ziekte van Arie zijn er maar enkele werkgroepvergaderingen geweest. Maar er is wel veel kort informeel overleg geweest via mail of WhatsApp.

De Mediawerkgroep bestaat uit Ernst van Rijssel (webmaster website), Michelle Foppen (social media) en Henk te Paske (redacteur Nieuwsbrief, Groene Blad en website).

Kernactiviteiten

Aan de kernactiviteiten van de werkgroep (het samenstellen en uitgeven van het Groene Blad, het onderhouden van de website en het samenstellen en rondsturen van de Nieuwsbrieven) is toegevoegd Social Media. We hebben in Michelle Foppen een kundig beheerder gevonden voor de socialmediakanalen Facebook en Instagram.

Groene Blad

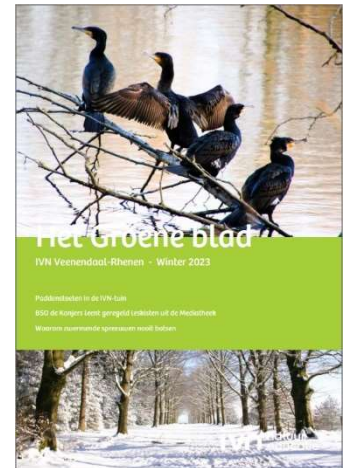
Er zijn in 2023 niet vier maar vijf edities van het Groene Blad uitgebracht. Het uitbrengen van het laatste nummer van 2022 was door omstandigheden vertraagd en kwam pas uit in januari 2023.

Het aantal te drukken exemplaren (±375) ligt wat hoger dan het aantal leden, omdat ook basisscholen in Veenendaal en Rhenen, politieke partijen en andere IVN-afdelingen een exemplaar toegestuurd krijgen.

De bezorging is dit jaar weer zoveel mogelijk door eigen leden gedaan, waardoor weer veel portokosten werden bespaard. Het bezorgteam nam de bezorging op zich in Veenendaal, Rhenen, Elst en Amerongen. De bezorging naar de overige adressen buiten Veenendaal werd via PostNL verstuurd.

Het redacteurschap is in 2023 opnieuw gedaan door Tineke Wouda en Henk te Paske. Een zoektocht naar een nieuwe redacteur heeft, ondanks herhaalde oproepen, nog geen resultaat opgeleverd.

Het contact met adverteerders werd weer verzorgd Gert ten Haaft.

Website

De website werd onderhouden door Arie Bons. Na de zomer heeft Ernst van Rijssel het van Arie overgenomen en hij doet het webbeheer samen met Henk te Paske. De website draagt bij aan de herkenbaarheid van onze afdeling. IVN Veenendaal-Rhenen kan zich zo beter presenteren naar de buitenwereld.

Afgelopen jaar stond in het teken van de introductie van een nieuwe website. Deze wordt onderhouden in WordPress. Alle afdelingswebsites zijn gekoppeld aan de landelijke IVN-website.

Nieuwsbrief

Het doel van de maandelijkse nieuwsbrief is om leden door middel van korte nieuwsitems te inspireren en te informeren over natuureducatie en duurzaamheid.

Elke tiende van de maand is er een nieuwsbrief uitgebracht. Die van juli en augustus wordt gecombineerd tot één nieuwsbrief. Henk te Paske heeft als redacteur gezorgd voor het opstellen en verzenden via de mail. Het benodigde adressenbestand werd aangeleverd door Tineke Wouda, die de ledenadministratie bijhoudt.

Alle uitgebrachte nieuwsbrieven worden opgeslagen in het archief, dat te vinden is op de website.

Social Media

Sinds dit jaar onderhoudt Michelle Foppen de facebook- en instamgrampagina's. Via deze kanalen wordt onze afdeling gepromoot en worden de actuele nieuwsitems snel onder de aandacht gebracht. Het is te merken dat dit een positieve uitwerking heeft op de bekendheid van onze activiteiten.

Contact met de media

Lokale persberichten zijn belangrijk voor de communicatie naar buiten. De aankondigingen van de excursies en ook van andere activiteiten werden afgelopen jaar doorgaans gepubliceerd in de papieren versie van regionale bladen, zoals Rijnpost en Gemeentenuws Rhenen.

Plaatsing in de papieren versie van de krant is zeker niet gegarandeerd, Soms verscheen het bericht alleen in de digitale versie van het blad.

Henk heeft namens IVN de contacten met de media verzorgd.

Henk te Paske

Coördinator Mediawerkgroep

Jan. 2024

16. PR werkgroep

De werkgroep bestond uit 4 leden te weten: Bert Berg, Peter van Krugten, Henk de Kleuver en Cokkie Gadella als coördinator. Wij zijn dit jaar 6 maal in vergadering bijeen geweest.

Onze werkgroep wil het I.V.N. en dat waar ze voor staat, zo optimaal mogelijk bij een breder publiek bekendmaken en dat is op vele manieren mogelijk. In een extra belegde vergadering met Henk te Paske van Het Groene Blad en de nieuwsbrief, Ernst van Rijssel van de website, Michelle Foppen van de social media en Cokkie Gadella van de PR kwamen wij tot de conclusie dat het roer om moet. Een zinvolle bijeenkomst. Willen wij echt de broodnodige jonge persoonlijke benadering en "social media mensen voor het IVN bereiken dan helpen stukjes in de krant en flyertjes niet meer en zijn een" volgens Michelle de sleutelwoorden voor een toekomstig en effectief PR-beleid. Wij zijn het daar mee eens. Besloten is dat Michelle haar activiteiten waar zij al mee begonnen was, op internet voortzet en Cokkie aan de hand van een ledenlijst mensen persoonlijk gaat benaderen. Dit laatste heeft al tot een aantal veelbelovende reacties geleid. Over een half jaar komen wij weer bij elkaar om onze nieuwe strategie te evalueren.

De PR heeft echter een probleem, we willen veel maar het ontbreekt ons aan mankracht. Peter heeft aangegeven na de algemene jaarvergadering helaas te stoppen bij de werkgroep, Bert heeft beloofd nog even te blijven, maar wil eigenlijk ook stoppen en Henk stopt officieel als lid maar wil graag een adviserende rol blijven vervullen. Wij zijn daar natuurlijk heel blij mee. Wie komt ons versterken en wie wil te zijner tijd het coördinatorschap van mij overnemen?

Cokkie Gadella

Coördinator PR-werkgroep

17. Cursussen en lezingen

In oktober en november stelden wij De Groenhof beschikbaar voor twee lesavonden voor de cursus Jouw Heuvelrugtuin.

Heuvelrugtuinen is een initiatief van Nationaal Park Utrecht Heuvelrug, Natuur en Milieufederatie Utrecht en IVN Natuureducatie. De cursus is ontwikkeld voor de beginnende natuurlijke tuinier op de Utrechtse Heuvelrug. IVN Noord-Holland en IVN Utrecht organiseerden de cursus voor onze regio. De cursus was voor de deelnemers gratis door de steun van onder andere gemeente Veenendaal en Waterschap Vallei en Veluwe.

18. “NatuurWerkt!”

Terugblik 2023

Terugblikkend naar het voorbije jaar 2023 kunnen we concluderen dat “NatuurWerkt!” het 2de lustrum heeft overleefd! We hebben met z'n allen weer het nodige beleefd in het afgelopen jaar. Een jaar dat helaas internationaal vooral het jaar van de oorlogen was. Hopelijk brengt 2024 hier en daar de zo gewenste vrede.

In januari overleed plotseling Karel Haag op 75-jarige leeftijd. Hij was erbij toen we 10 jaar geleden zijn gestart met “NatuurWerkt!”. Karel kwam regelmatig met koffie en gereedschap op de donderdagmorgen naar de werkplek in de buurt van het Egelmeer en was lid van de Raad van Elf. Hij had al langere tijd te maken met een afnemende gezondheid.

Hoogtepunten waren zonder twijfel:

Het jaarlijkse feest op 12 oktober, waar tevens weer de wisselbokaal werd uitgereikt.

De presentatie voor de Lions op 6 april op Remmerstein met de “NatuurWerkt!” promotiefilm en de trailer van de bioscoopfilm: Het Geheugenspel, die op het landgoed Remmerstein is opgenomen.

In het Gemeentnieuws van Veenendaal stond in mei een mooi interview met Daphne Kalff, die als vrijwilligster aanwezig is op Remmerstein op de dinsdagmorgen.

In november vond de overdracht van het coördinatorschap plaats.

Op 12 april hadden we weer onze jaarlijks bijscholing E.H.B.O. in De Groenhof. Deze keer werden algemene vaardigheden behandeld.

In oktober hebben een aantal leerlingen van het CLV HAVO 4 in Veenendaal, in het kader van bedrijfsbezoeken, kennis gemaakt met “NatuurWerkt!” op Remmerstein.

De Raad van Elf is uitgebreid en bestaat nu uit 13 leden.

Vrijwilligers:

Eind december 2023 telde de vrijwilligerslijst 49 personen.

De PR activiteiten, met name de promotiefilmpjes die verspreid zijn onder talloze

welzijnsorganisaties hebben niet de verwachte toename van vrijwilligers opgeleverd.

Een van de oorzaken dat er weinig jongeren met een beperking op “NatuurWerkt!” zijn

afgekomen, ligt mogelijk in het feit dat de banen momenteel voor het opscheppen liggen. Contact met de leiding van een grote groep vluchtelingen in Veenendaal heeft ertoe geleid dat een viertal geïnteresseerde jongemannen afkomstig uit Oeganda en Eritrea zich bij ons hebben aangesloten.

Financiën:

Het jaar 2023 is evenals voorgaande jaren met een batig saldo afgesloten.

Werkkleding en gereedschap:

Gedurende het voorgaande jaar is regelmatig voor de nodige aanvulling gezorgd van de werkhandschoenen, kleding en gereedschappen. Er zijn geen grote aankopen gedaan.

Wisselbokaal:

Tijdens het vrijwilligersfeest op 12 oktober werd weer de traditionele wisselbokaal uitgereikt. Dit keer was het John van de Salm, die voor de 2de keer voor deze fraaie prijs in aanmerking kwam, omdat hij in de afgelopen periode de meeste werkuren had gemaakt.

Vrijwilligersfeest:

In september was het exact 10 jaar geleden, dat “NatuurWerkt!” voor het eerst natuuronderhoud uitvoerde voor het Staatsbosbeheer. Met slechts enkele vrijwilligers werd toen een begin gemaakt met het verwijderen van ongewenste begroeiing op de hei in de omgeving van het Egelmeer. De betreffende boswachters waren nogal sceptisch: Zou “NatuurWerkt!” een blijvertje zijn? Ervaring met vrijwilligers in het verleden waren niet altijd positief geweest. “NatuurWerkt!” bleek echter een goede formule te zijn! Als dank voor 10 jaar natuuronderhoud bood Staatsbosbeheer ons behalve de jaarlijkse vergoeding, geheel in stijl, een verzorgde middag aan op 12 oktober. Op een open plek in het bos werden we ontvangen door medewerkers van Siegurd Bushcraft in een speciale tent met een knappend open vuur in het midden. In een fantastische ambiance werd de aangeboden soep met broodjes genuttigd. Het hield echter op met zachtjes regenen: een complete wolkbreuk werd over ons uitgestort. De sfeer leed er echter niet onder. Integendeel! Vanwege de regen kon slechts één programmapunt worden afgewerkt: hoe maak je vuur in het bos? Diverse NatuurWerkers waagden zich met succes aan het vuur maken met uiterst primitieve middelen.

Tegen de avond werd het feest voortgezet in De Groenhof, waar in een gezellige sfeer gebruik werd gemaakt van een “walking diner” bestaande uit heerlijke chinees-indische gerechten. Tijdens het eten werd de wisselbokaal uitgereikt.

Ook in 2014 werd de vrijwilligersmiddag verzorgd door Staatsbosbeheer.

Koffie met speculaas, verzorgd door Staatsbosbeheer (foto Karel Haag)

Lunch verzorgd door Staatsbosbeheer (foto Karel Haag)

Overdracht coördinatorschap:

In november is het coördinatorschap van “NatuurWerkt!” overgedragen aan Paul de Boer. In de vergadering van 11 december ontvingen Gerda, Ilse en Bert een nieuwe Sneeboer spade met in de steel gegraveerd: Bedankt voor 10 jaar “NatuurWerkt!”. Een heel bijzondere en zeer gewaardeerde attentie! Gerda en Ilse waren met Bert o.a. oprichters van “NatuurWerkt!” 10 jaar geleden.

2024:

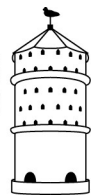
Wat zijn de plannen voor 2024?

De ogen zijn vooral gericht op onze nieuwe coördinator Paul de Boer, die enthousiast is begonnen aan zijn nieuwe klus. Paul heeft o.a. veel contacten met jongeren behorend tot onze belangrijkste doelgroep. Bovendien heeft hij veel ervaring met sociale media en met ict in het algemeen. Met de noodzakelijke support van de collega's in de, inmiddels, Raad van 13 ziet de toekomst er voor “NatuurWerkt!” rooskleurig uit!

Bert Berg, coördinator
Elst, januari 2024

19. Moestuin Duiventoren

IVN MOESTUIN DE DUIVENTOREN
LANDGOED REMMERSTEIN

De bestaande groep vrijwilligers, inmiddels 16 personen, heeft enorm veel werk verzet aan zaaien, planten en onderhouden. Op dinsdagochtend zijn er 10 vrijwilligers, op vrijdagmiddag zijn er 5 à 6 vrijwilligers en op zaterdagochtend zijn er 8 vrijwilligers. Er zijn vrijwilligers die op meerdere dagdelen komen. Natuurlijk wisselt het aantal aanwezigen, afhankelijk van ziekte, vakantie en familieomstandigheden. Op dinsdag is er geen ruimte meer voor nieuwe vrijwilligers.

Dorothy Reijn en Barend Klop zijn coördinatoren van de moestuin.

Het moestuinseizoen 2023 kenmerkt zich door een heet en droog voorjaar en vervolgens een zachte en tamelijk natte zomer. De invloed van de droogte was vooral groot bij de aardappelen.

De oogst zeker de helft minder als vorige jaren. De relatief natte zomer zorgde daarna voor voorspoedige groei van onder andere bieten, wortels en bladgewassen. Pompoenen leken het te nat te vinden maar hebben uiteindelijk toch een formidabele oogst gegeven. Ook de fruitoogst aan aardbeien/bessen/bramen en frambozen was groot.

In januari wordt het KIEM-fonds aangeschreven omdat de aanleg van een waterpomp, na het droge jaar 2022, een hoge prioriteit heeft gekregen. Ook het Streekfonds Utrechts heuvelrug wordt aangeschreven. Het Streekfonds reageert op geen enkele mail of telefoontje. Het Kiemfonds honoreert de aanvraag voor een waterpomp (handpomp), plantmateriaal, waterdichte kliklijsten (voor informatieborden) en gereedschap. Eind mei krijgen we de toezegging dat we het aangevraagde bedrag van € 2299,- mogen besteden en kunnen we aan de slag.

Het plaatsen van de waterpomp heeft wat voeten in aarde. Omdat het eerste bedrijf zijn afspraken niet nakomt wordt er op een gegeven moment een ander bedrijf benaderd. Eind september plaatst FD beregening een waterpomp. Ook de rest van de materialen wordt in de nazomer besteld. Vanwege het goedkoper uitvallen van de waterpomp en het gegeven dat niet alle gewenste planten voorradig zijn bij de kweker valt het bedrag dat we uitgeven wat lager uit. Desondanks maakt het KIEM-fonds het gehele bedrag over. Het resterende bedrag wordt besteed aan materiaal voor nieuwe beddenbordjes, klimrekken voor planten en een extra spitvork.

Er zijn inmiddels wat meer vaste afnemers van de oogst. Een groot deel wordt door de actieve vrijwilligers gekocht. Zij mogen ook altijd iets meenemen van wat volop geoogst kan worden (als

dat er is) en betalen voor de rest een vrijwilligersprijs die iets lager ligt dan de gewone prijs. Nu groenten en fruit duurder worden groeien ook de opbrengsten mee.

Beter Verpakt in Elst heeft meerdere malen oogst afgenomen. Vooral de meer houdbare groenten hebben hun belangstelling (januari 2024 wordt er geëvalueerd)

Inkomsten

NLdoet was de eerste grote activiteit van 2023. Er is weer compost aangebracht op de bedden en de houtsnippers op de paden zijn aangevuld. Van het Oranjefonds (NLdoet) is ontvangen € 350 voor houtsnippers en compost.

Kiemfonds: € 2299

De klantenpas van de Welkoop heeft ongeveer € 364 opgebracht waarvan € 182 voor de moestuin bestemd is.

De totaalopbrengst van de verkoop van groenten fruit is in 2023 € 750,85

Biologisch werken heeft een prijs en met behulp van de bijdrage van IVN en de donaties kan dit ook ten uitvoer gebracht worden.

In 2023 hebben de volgende extra activiteiten plaatsgevonden

- Deelname aan de opentuin dagen van stichting Velt. Aantal bezoekers; 40 personen
- Het volgen van de ontwikkeling van het broeden van torenvalken en opgroeien van valkenjongen en hiervan melding maken in het Groene blad.
- Excursie voor cursisten van de IVN gidsencursus. Aantal deelnemers 30 personen
- Maatschappelijke stage van twee verschillende middelbare scholen in Veenendaal. Aantal scholieren; 7 personen
- Twee middagen botanisch tekenen o.l.v. Aly van Eijk. Aantal deelnemers; 9 personen
- Excursie van de Zwammen. Aantal deelnemers; 8 personen
- Twee keer Yoga op de moestuin. Aantal deelnemers; 14 personen
- Bodemdierenexcursie. Aantal deelnemers; 6 personen
- Diverse rondleidingen voor klanten/bezoekers aan de moestuin. Niet geteld.
- Zaden verzamelen van diverse eenjarige bloemen om zadenzakjes van de moestuin mee te vullen (als presentjes).
- Kweken van diverse soorten droogbloemen en het drogen ervan. Bedoeld als presentjes maar uiteindelijk gebruikt als aankleding voor de Groenhof.

- Het geschatte totaal aantal tuinuren: een lage schatting is dat er ongeveer 1500 uur aan tuinwerk en aanverwante zaken besteed is.

Plannen voor 2024

- Afzet van oogsten verder uitbreiden. O.a. bij Beter Verpakt
- Nieuwe beddenbordjes maken en plaatsen
- Inhoud samenstellen voor de infoborden, standaards maken voor de waterdichte kliklijsten en ze een plek geven.
- Weer deelnemen aan NLdoet (zaterdag 16 maart 2024)
- Verdere activiteiten ontwikkelen die passen bij de moestuin.
- Het leven en de biodiversiteit op de moestuin blijvend stimuleren door zo ecologisch mogelijk te werken en door een grote diversiteit aan gewassen te kweken.
- Op een prachtige plek samen de handen uit de mouwen steken en daar heel veel plezier aan beleven.

Coördinator van de werkgroep:
Dorothy Reijn